

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE
ILMUB KORD NADALAS

TOIMETUS JA TALITUS
TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
üksik number 15 senti

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 43

Tallinn, 29. oktoobril 1935

Nr. 43

SISU:

	Lhk.
PÕLLUMAJANDUS.	
Rasvainete puudusest maailmaturul	774
Ostujõusõttade turg	775
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS.	
Metsakaubanduse seisukord	776
RAHANDUS	
Pangad septembris	778
LAEVANDUS	
Laevanduse ratsionaliseerimisküsimus maailmas .	780
HINNAD	
Valuutahinnad	781
Tähtsamad hinnad ja noteeringud	782
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Põllumajanduslik väljavedu	781
Võiturg	783
Peekoniturg	783
Tapaloomade- ja lihaturg	783
Kanamunaturg	784
Piimaturg	785
Teraviljaturg	785
Linaturg	786
Kartuliturg	786
Aedviljaturg	786
VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID	
U. S. A. panganduse reform	787
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaaruanne	788
VALISMINISTERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Ülevaade Saksamaa majandusest 1935. a. 3. veerandil	789
Viljaturg Saksas	790
Leedu viljaeksport	791
Võhivadest tööstmine Leedus	792
Munahindade tõstmine ja munade eksport Leedust	792
Loodetav põllusaak Soomes	792

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE	
Shortage of Fats on World Market	774
Concentrated Feed Market	775
INDUSTRY AND TRADE	
Timber Trade Conditions	776
FINANCES	
Banking in September	778
SHIPPING	
Difficulties of Rationalisation of World Shipping	780
PRICES	
Exchange Rates	781
Prices and Quotations	782
AGRICULTURAL MARKETS	
Exports of Agricultural Products	781
Butter Market	783
Bacon Market	783
Cattle and Meat Market	783
Egg Market	783
Milk Market	785
Grain Market	785
Flax Market	786
Potato Market	786
Vegetable Market	786
FOREIGN COUNTRIES	
Banking Reform in U. S. A.	787
INFORMATION PART	
Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	788
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Review of Economic Conditions in Germany . . .	789
Crop Market in Germany	790
Lithuanian Crop Exports	791
Butter Prices in Lithuania Raised	792
Egg Export and Raising of Egg Prices in Lithuania	792
Estimated Production of Field Crops in Finland .	792

PÖLLUMAJANDUS

RASVAINETE PUUDUSEST MAAILMATURUL. SHORTAGE OF FATS ON WORLD MARKET.

Rasvainete kaubanduses ja hindade liikumises on sündinud viimastel kuudel maailmaturul tähelepanuvääriv murrang. Kui veel käesoleva aasta augustis räägiti piimasaaduste, s. o. peamiselt võihinna tõstmisest tootjate riikide organiseerimise abil, on seisukord lahenenud iseenesest, kuna võihind on näidanud tunduvalt tõusu. Kuidas ja mil põhjusel sündis võihinna kõvenemine ja missuguseid väljaveeteid üldse võime panna tähele rasvainete hindade liikumise kohta, käsitame lähemalt järgnevases ridades*).

Kuigi maailmaturul võikaubandus omab rasvainete kaubanduses valdava tähtsuse, on teiste rasvainete tähtsus siiski võrdlemisi suur, mistõttu võituru seisukorra arengu põhjusi tuleb käsitleda koos teiste rasvainete kaubandusega. Lähtudes sellest seisukohalt nähtub, kuidas või rasvainete üldises tarvituses on viimastel aastatel suurendanud oma osatähtsust, surudes searasva ja margariini pidevalt kõrvale, kuna võihindade languse tagajärjel võitavutus tõusis üldiselt kui ka teiste rasvainete suhtes kõrgele. Kuna selline kunstlikult soodustatud nõudmine püsib suur ka väheneva pakkumise korral, muutub üldine nõudmise ja pakkumise vahetõttu suhteliselt väikesel põhjustel. Viimane asjaolu peegeldub kujukalt praeguses maailmaturu võikaubanduses.

Vaadeldes üldist võitootmise ja kaubanduse andmeid tootjates maades nähtub, et üldine võikaubanduse seisukorra kujunemine ei oleks pidenud soodustama hindade paranemist selliselt, nagu see sündis viimastel nädalatel. Põhjusi tuleb siin otsida mujalt, esmajoonel teiste rasvainete kaubanduse vähenemises. Nii, näit. või väljavedu käesoleva aasta esimesel poolel tootjatest maadest langes 281 000 tn-le möödunud aasta sama aja 295 000 tn vastu. Sulatatud loomarasva pakkumispinge on aga vähenenud tunduvalt suuremal määral, s. o. 336 000 tn-le möödunud aasta esimese poole

428 000 tn vastu. Sulatatud loomarasva läbikäigu vähenemine maailmaturul on tingitud P.-Am. Ühendriikide väljaveo vähenemisest, kuna seisukord P.-Am. Ühendriikide põllumajanduses möödunud p-aastal oli eriti halb. Põuast tingitud väikeste teraviljasaakide tõttu farmerid olid sunnitud hävitama sigu kui ka kariloomi. Nimetatud asjaolu tõttu läks käesoleva aasta esimesel poolel sulatatud loomarasva väljavedu tagasi 91 200 tn võrra, võrreldes eelmise aastaga. Teispoolt suurenes aga või sissevedu — seega kahekordne rasvainete turu seisukorra paranemise soodustamine. Võttes kokku või ja sularasva väljaveetud kogused rasvainete kaubanduse iseloomustamiseks, näeme küllalt tähelepanuväärivat koguste vähendamist. Nii on või ja sularasva eksportkogus maailmaturul 1933. a. 846 000 tn, 1934. a. langes juba 805 000 tn-le ning 1935 a. võib arvestada seniste andmete põhjal kogu eksportkogust 650 000 tn-le.

Rasvainete pakkumise vähenemisega on käinud kaasas ka nõudmise suurenemine importmaades. Üldise majandusliku seisukorra paranemise tõttu töötute arv näitab langust, kes seega saavad asuda uuesti paremate rasvainete tarvitamisele. Seejuures on ka teisi tegureid, mis viimasel ajal on tunduvalt mõjunud võihinna kõvenemisele.

Viimase aja võihinna hüppelise kõvenemise peamiseks põhjuseks näib olevat Itaalia-Abessiinia konflikt, mille mõjul rasvainete nõudmine muutus suureks. Nii suurendati Inglise mereväele Vahemeres toitainete oste, mille tagajärjel arvatakse olevat suurenenud võistatud vähemalt 40 000 tn võrra. Teispoolt on aga spekulatsioonimõju ostu- ja müügitehingute sooritamisel eriti tunduvalt. Üheltpoolt pakkumise tagasihoidlikkus ja teisalt nõudmise suurenemine on samuti põhjusi, mis aitavad kaasa võihinna kõvenemisele. Seega võihinna kõvenemise põhjused on väga komplitseeritud.

Kuivõrd teravaks kujuneb nõudmise ja pakkumise vahetõttu rasvainete kaubanduses

*) Viimast küsimust on ka käsitletud Max Drews'i „Wirtschaftsdienst'is“ nr. 42, 1935.

üldse, on võrdlemisi raske näha ette. Töenäoliselt võib järgneda loomarasvade hindade kõvenemisele taimerasva, s. o. margariinitoodangu suurenemine ja seega osalt loomarasvade asendamine. Nii tõusis, näit., Inglises juba septembris nädalane margariinitoodang 3560 tn-le möödunud aasta sama kuu 3100 tn vastu ja seega ühtlasi suurenes margariinitarvitus kahe viimase kuu vältel 20% võrra. Ka seisukord P.-Am. Ühendriikides näib olevat tunduvalt parem kui möödunud aastal. Hea maisisaak põhjustab kahtlemata sigade arvulist suurenemist ja seega ka uuesti rasva väljaveo tõusu. Teispoolt P.-Am. Ühendriikide piimasaaduste turul seisukord paranes ootamatult kiiresti ning toodetud võikogus saavutas ühtlasi käesoleva aasta juulis rekordseisu. Ka augustis võitoodang oli tunduvalt suurem kui eelmise aasta kaheksa kuu jooksul. Kuna võitartvitus püsib edasi väiksena, on võitagavarad P.-Am. Ühendriikides suurenenud tasemele, mida vähe aja eest ei peetud üldse võimalikuks. Nii tõusid võitagavarad käesoleva aasta augustis 149 milj. lb.-le juuli 96 milj. lb. ja möödunud aasta augusti 109 milj. lb. vastu. Kui aga seejuures praegu veel jätkub sissevedu, siis tuleb siin otsida teisi põhjusi, mitte aga võipuudust.

Või ja sularasva pakkumise vähenemine maailmaturul puudutab kõige enam Inglise ja Saksa tarvitajaid. Nimetatud asjaolu tõttu näitas traani sissevedu aseainena Inglise ja Saksa tunduvalt suurenemist. Nii veeti käesoleva aasta esimesel poolel traani Inglisele 110 300 tn (m. a. 53,8) ja Saksa 136 900 tn (m. a. 30,3 tn). Seega on traani sissevedu suurenenud Inglisele üle kahe ja Saksa üle nelja korra, võrreldes möödunud aastaga. Inglisele tarvitatakse traani peamiselt sularasva ja Saksas taimerasva asemel. Seega

võime märgata elustumist kõigi rasvainete kaubanduses.

Edaspidine rasvainete kaubanduse kui ka hindade kujunemine oleneb väga suurel määral poliitiliste vahekordade või teiste sõnadega — sõjaväe varustamiseks minevate tagavarade suurendamisest või vähendamisest. Talvekuudel nähtavasti ka pakkumispoolel kestab lõdvenemine, kuna ookeanitagustes maades võitoodang on väiksem eelmisest aastast. Nii on Uus-Meremaal septembris kontrolljaamadesse sisetulnud võikogus 8% võrra väiksem kui möödunud aasta septembris. Austraalias on või tootmistingimused põua tagajärjel võrdlemisi halvad ja seetõttu võitoodang ja väljavedu alla möödunud aasta taseme. Viimaste andmete järgi langes Austraalias oktoobri esimesel poolel võitoodang 20% ja väljavedu 25% võrra, võrreldes möödunud aasta sama ajaga. Euroopa tootjatest maadest võime märkida sesoonset vähenemist eriti Taanis, kus üldine toodang ja väljavedu on samuti alla möödunud aasta taseme. (Või väljavedu vähenes sept. Taanis 11% võrra). Ka Rootsist oli või väljavedu alla möödunud aasta taseme, kuna teised läänemereäärsed maad püsivad enam-vähem eelmise aasta tasemel.

Võttes kokku kõik eeltoodu nähtub, et üldine rasvainete turustamise seisukord on paranenud tunduvalt ja seda eriti viimastel nädalatel. Kuna pakkumine rasvainete kaubanduses talvekuudel näib kujunevat nõrgemaks kui möödunud aastal, võib või- ja sealihahind püsida maailmaturul soodsana ja realiseerimisvõimalused paremaina eelmisest aastast.

OSTUJÕUSÖÖTADE TURG. — CONCENTRATED FEED MARKET.

Käesoleva aasta väheldane loomasöödade saak mitmel pool teeb muret loomade ületalve pidamisel. Söödapuuduse kartusel majapidamised on hakanud vähendama oma karju kehvemate ja vähemtasuvamate loomade müügi läbi. Kuid nagu nähtub laadaandmeist, ei ole üksi kehvade ja keskmiste lüpsilehmade müük k. a. sügisel suurem möödunud, vaid sügislaadadel toodud heade tüpsi-

lehmade pakkumises on samuti märgata tõusu.

Muidugi on loomade arvu vähendamine karjades kõige lihtsam abinõu söödapuudusest hoidumiseks, kuid teisalt hoiab seda tegemast praegune karjasaaduste hinna kõvenemine välisturgudel, mis olevate andmete järgi näib kestvat edasi.

Kui karjasaaduste hindade madalseisu

ajal vähenes ostujõusõotade tarvitus, näib eelolev söödaperiood tootvat ostujõusõotade tarvitamise kui ka müügi alal elavust, mida põhjustab ühelt poolt sööda puudus ja teisalt praegune tootmist soodustav karjasaaduste konjunktuur. Müügikeskustest saadud andmete järgi näib olevatki k. a. sügisel tegemist möödunud aastast märksa elavam ostujõusõotade nõudmisega, kuid otstarbekat nõudmise rahuldamist takistab praegune väga puudulik sortimendi valik. Nii on praegu müügil imporditud jõusõotadest ainult sojatangud, kuna kodumaiste tööstussaadustena esinevad väikesel määral linna- ja kookuskoogid, loomajahu ja nisukliid.

Praegu on Tallinnas suuremates müügikeskustes saada järgmisi jõusõote müügikeskuste hindadega (sulgudes kevadised hinnad): Puhk ja Poegadelt — nisukliid, peened ja jämedad 9,5 kr. (7—7,5), loomajahu 9 kr.

(6) ja „Jõusõöt“ 9 kr. kv (8); ETK-s: sojatangud 12,25 kr. (12,25) ja nisukliid 9,5 kr. kv. Toodud hinnad nii Puhk'li kui ETK-s on laohinnad suurmüügi alusel. Majandusühisusest on saada järgmisi jõusõote väikemüügihindadega: sojatangu 13,5 kr., linaseemnekoogi-jahu 12 kr., nisukliid (peened) 10 kr. ja loomajahu 9,5 kr. kv; P.K. „Estonias“ (väikemüük): sojatangud 13,5 kr., (12,5—13), linaseemnekook 12,5 kr. (11—11,5) ja kookuskook 11,5 kr. kv. Toodust nähtub, et kõik jõusõotad on kõvenenud hinnas peale sojatangude. Kõige intensiivsem hinnatõus esineb oma veskitööstuse kõrvalsaadustes, kuna õlitööstusest päritolevate jõusõotade hinnatõus on märksa väiksema ulatusega. Nii tõusid hinnas loomajahu 50%, nisukliid 26%, „Jõusõöt“ 12%, kookuskoogid ja linaseemnekoogid 9%, kuna imporditud jõusõotadest sojatangud püsisid kevadisel hinnatasemel.

TOOSTUS JA KAUBANDUS

METSAKAUBANDUSE SEISUKORD. — *TIMBER TRADE CONDITIONS.*

Käesoleval suvel püsis rahvusvahelisel metsaturul pidevalt ebakindel olukord, seoses kergemate hinnatõrkenemistega. Sügisel turutendents näib aga kõvenevat jälle, olgugi et üldkorras peitub veel küllalt segavaid elemente.

Meie metsatööstuse eksporttegevus on tänavu tunduvalt väiksem eelmisest aastast. Möödunud 9 kuu väljavedu võrdub 7,1 milj. kr-le 10,1 milj. kr. vastu läinud aastal. Eriti tähelepannavaalt langes saematerjali väljavedu (arvatud välja kastilauad): jaanuar-septembri eksport võrdub 34 500 stand-le, möödunud aastal sama ajavahemiku jooksul see oli aga 56 280 std. Langussuunda osutasid ka propside, haavapakitud j. m. väljavedu. Kapp-palke tänavu meie ei eksportinud üldse. Ainult kastilauade eksport ületab eelmise aasta arvu: 5 230 std läinud aasta 4 300 std vastu.

Saematerjali väljavedu Britti langes tänavu 20 525 std ehk 42% võrra. See nähtus on tingitud esijoonel meie ülestõttavate toormaterjalide vähesusest käesoleval aastal.

Tarbimine Briti turul ületas aga ootusi. Viimaste kuude jooksul konjunktuuri tõus Britis oli pidev ning muutus isegi intensiivsemaks. Võiks öelda pigemini, et Briti läheneb ikka enam ja enam majanduslikule kõrgkonjunktuurile. Ehitustegevus areneb endiselt elavalt ning näib, et see ületab kaugelt eelmiste aastate omi. „Economist'is“ arvestatud ehitusindeks (1924 = 100) ulatus juulis 219% ning augustis 222%, kuna eelmise aasta augustis, mil võisime samuti nentida ehitustegevuse kõrgkonjunktuuri, oli see siiski vaid 198,5%.

Ehitustegevuse intensiivsus põhineb peamiselt eraalgatusel. Ent ka viletsate elamute (slums) lammutamine on edenenud jõudsalt esialgse kava ulatuses ning on loota, et sel aastal valmib üle 60 000 uue elamu.

Saematerjalide tarvitus Britis on hea; importõrid on realiseerinud seni materjale ning laotagavarad on jäänud seetõttu üsna väikesiks. Et aga metsaturgu rikuti aasta läbi korduvate hinnaalandustega, siis ei ole see ka praegu veel kuigi kindel ning impor-

tõrid püüavad ajada läbi n. ö. elamisega peost suhu, jättes ostmata suuremaid koguseid.

Madalad laoseimad ning kestev tähelepanuväärt suur puidutarvitus laseb oletada ka eelseisvail kuul olulisi nõudmisi saematerjalide järgi. Ent kas see toimub turu kindlais piires, ei ole võimalik ennustada, kuna võib karta, et Soome ja Poola väikesed firmad, nagu eelmisel sügisel, hakkavad omi ülejääke turustama äärmiselt madalate hindadega.

Briti metsaturul on seega nõudmine saematerjalide järgi suur, kuid siiski mitte küllalt kindel ning iseloomustub peamiselt sellega, et tegeleb vaid väikeste partiide ostudega.

Oktoobri algul hindade arengu suhtes edaspidi importörid ja eksportörid evisid kaht erisugust arvamist. Importörid ootasid Põhja- ja Baltimaade eksportöridelt olulisi hinnaalandusi, peamiselt Vene revideeritud hindade piires. Eksportörid aga tahtsid hoida alal igal juhul hindade suvist taset ning pidada venelaste sügist hinnaalandust erandiks, seda enam, et kogu Vene saematerjal on turustatud juba lõplikult. Lahendus pidi olema nende kahe erisuguste arvamuste vahel. Septembri algul, mil Vene materjal oli mahutatud juba turule, Rootsi ei muutnud omi varasuviseid noteeringuid. Septembri lõpul ning oktoobri algul võis juba ses suhtes teha mõningaid väiksemaid soodustusi, ent siiski need olid vaid erandid, kuna arvurikkad metsaeksportörid ei tahta loobuda oma endiseist hindadest.

Hinnad Soomes suve jooksul nõrgenesid, ent nagu Rootsi noteeringud, nii ka Soome omad ei järgnenud varasügisel venelaste hinnaalandustele. Oktoobris tehti ses suhtes mõningaid alandusi, ent siiski väiksemas ulatuses. Soome väiksemad firmad said 7" u/s saematerjalide eest £ 9.5.0 — £ 9.10.0 cif.

Vene hindu alandati 1. augustist 10—30 % võrra standardilt, kusjuures 30 % pro std alandus tehti 7" u/s saematerjalile (okaspuu). Kõik hinnaalandused tehti tingimusel, et ülejäänud 90 000 std kogus oleks müüdüd 1. septembriks. See tingimus täideti, hinnaalandused jõustusid, ning kõikidele importöridele, kes ostsid materjale varem kõrgemate

hindadega, maksti tagasi 50% endiste ja alandatud hindade vahest.

Vene hinnaalandus ei tulnud ootamatult metsakaubanduslike ringkonnis. Veidi rahulolematust äratas vaid see, et ka varem ostetud Vene metsamaterjalidele tehti tagant järele hinnaalandusi, s. o. maksti tagasi teatud osa. Sel viisil viidi k. a. algul tegelikult läbi Briti valitsuse interventsiooniga elimineeritud hinnaalandusklausel. Kanada esines uuesti protestiga, ent kaubandusminister lükkas protesti tagasi.

Venelaste sügisene hinnaalandus ei tekitanud üldist ärevust, kuna seda peeti mõõdapääsematuks ülejäänud suure koguse müümisel. Esmajoones sai kannatada „Timber Distributors, Ltd.“, kuna olles seoses Vene lepinguga, pidi see firma, mitte aga „Eksportles“, viima läbi hinnaalanduse ning seejuures sel aastal töötama kasuta ning pea täielikult kulutama ära oma reservid.

Nii on siiski läinud korda turustada kogu 400 000 standardit Vene saematerjali Britis. Ent nii Britis kui ka eksportmaades arvestatakse nüüdki teravasti mainitud Vene-Briti tänavust kokkulepet. Öeldakse, et just käesoleval aastal oluaks õigem piirata Vene saematerjali sissevedu, vähemalt eelmise aasta kogusele (350 tuh. std). Venelased ise on muidugi vastupidisel arvamisel.

Kanada metsamaterjalide väljavedu Britti jäi tänavu tunduvalt väiksemaks. Ühtlasi oli Kanada ainukeseks maaks, milline vaatamata üldisele hinnakõrgenemisele ei teinud mingisuguseid olulisemaid kontsessioone, nii siis — üsna vastupidi möödunud aasta poliitikale. Kanada suunas oma saematerjali ekspordi tänavu peamiselt P.-Am. Ühendriigesse, kus teatavasti saetööstuses leidis aset streik. Sügisel Ameerika saetöölise streik näis lõppevat, ning et Kanada-Ameerika vahelised kaubandusläbirääkimised Kanada metsamaterjali sisseveo asjus ei andnud Kanadale soodsaid tulemusi, on arvata, et Kanada pöördub uuesti Briti turu poole, püüdes turustada seal ülejäänud metsamaterjalide koguseid.

Vaatamata sellele, et Briti puidutarvitus on käesoleval aastal suurem kui kunagi varem ning enamiku tootmismaaade toodang on

harilikul tasemel — olid rahvusvahelised metsaturud ning peamiselt Briti oma ebakindlad ning hinnalangus osalt suurem kui maailmajanduse kriisi puhkemisel.

Millest on tingitud selline vastuoluline turu kujunemine? See seletub seega, et käesoleva aasta algul tarbimismaade importörid evisid võrdlemisi suuri laotagavarau, mistõttu neil ei olnud vajalik sõlmida nii pea uusi lepinguid. Selline importöride tagasihoidlik seisukoht sundis metsaeksportöre, kes enamikus ikka veel organiseerimata, tegema hinnakontsessioone, millised kordusid ikka uuesti ja uuesti. See asjaolu põhjustaski turul, vaatamata heale tarbingule, alatise ebakindluse ning ei ole rahunenud praegugi veel. Selline areng ei toonud kahju ainult eksportöridele, vaid ka importöridele. Materjalide edasimüügil importöride teenistus vähenes miinimumini. Seda rõhutatakse ka Inglise ajakirjanduses, soovides sellise ebakorrapärasuse lõppu ning kindlust rahvusvahelisel metsaturul.

Saksa osatähtsus meie metsamaterjalide väliseturuna käesoleval aastal osutus tõusu, nimelt 1,5%-lt eelmisel aastal 14,0%-le tänavu. Saksa vedasime sel aastal enamasti kuuse- ning männilaudu ja -planke, ent ka haa-vaapakke.

Saksa metsaturg oli hea eriti suvikuudel. Nõudmisi rahuldati võrdlemisi kergesti nii oma kui ka välismaiste materjalidega; peamiselt suurenes ehitusmetsamaterjalide nõudmine, esmajoones kuusepuidu alal. Sügisel oli turu olukord tasakaalus, mis kestab ka praegu. Välismaised metsamaterjalid osutuvad ikka enam ja enam vaid täiendavaks materjaleks oma maa toodangule. Kehtivad valuutakitsendused Saksas raskendavad metsakaubandust selle riigiga tunduvalt. Ainult N. V. Liit ja Läti osutuvad nendest raskustest vähe tabatuiks.

Hollandisse vedasime saematerjali tänavu tunduvalt vähem kui eelmisel aastal, nimelt 8 tuh. tnm 245 tuh. kr. väärtuses. Vastavalt väikesele ehitustegevusele Hollandi saematerjalide turg on ka sügisel äärmiselt tagasihoidlik. Hollandi importörid ajasid läbi peamiselt oma laotagavarade realiseerimisega, ning teostavad ainult selliseid oste, milles ollakse kindlad edasimüügis tarvitajale, vältides suuremaid oste lattu. Eelolevali kuul pole arvatavasti loota Hollandi turu elavnemist.

Statistilisel andmel Hollandi vedas sisse k. a. seitsme kuu jooksul 43% võrra vähem saematerjale kui eelmisel aastal. See tagasimineku puudutab kõiki eksportmaid ning meid, kuid eriti tugevasti langes Rootsi ja Soome osatähtsus. Venelased on suutnud siiski turustada Hollandis võrdlemisi rahuldavalt endiste koguste ulatuses.

Prantsuse jäi käesoleval aastal meie metsamaterjalide tarbijana üsna tahaplaanile. Ainult augustis eksportisime sinna saematerjali, seda aga väikesel määral. Prantsuse saematerjaliturg on endiselt nõrk. Ehitustegevuse indeks langes k. a. suvel 64-le, olles läinud suvel 84. Pidades silmas hooaja lähedalseisvat lõppu, võib vaevalt arvestada turu elavnemisega sel aastal.

Prantsuse enda tootjate kui ka importöride materjalide laotagavarad osutuvad aga õige väikeseks. Teispoolt kavatakse alustada sel sügisel suurejoonelise puidupropagandaga, mille eesmärgiks on tõsta puidutarbimist Prantsuses. 9. augustil ilmunud dekreedil põhjal võetakse kõigil metsaoksjonitel müüdud puude väärtusest 2% maksu, millest luuakse eriline fond puidupropaganda teostamiseks. Arvestades mainitud tegureid, ei ole võimatu, et Prantsuse turg mõne kuu jooksul elustub uuesti.

RAHANDUS

PANGAD SEPTEMBRIS. — BANKING IN SEPTEMBER.

Erapankade septembri arveteseisus ilmnevad suuremad muutused passiva korrespondentide ja redisk. ning võlaarvete alal,

nimelt kasvasid esimesed 1512 tuh. kr. ja kahanesid viimased 2411 tuh. kr. Need muutused on peamiselt vormilist laadi, tingitud

Pankade arvetesels (1000 kr.) — Composite Statement of Accounts of Banks (in 1000 kr.).

	30. sept. 1935	31. august 1935	30. sept. 1934	Müntus — Change	
				septembr. 1935	1. X 34 — 30. IX 35
ERAPANGAD — PRIVATE BANKS:					
Hoiusummad — Deposits	40 848	40 828	38 622	+ 20	+ 7 226
Korresp. (pass.) — Balances with correspond. (credit)	12 622	11 110	12 058	+ 1 512	+ 566
Võlaarv. ja rediskont — Loans & rediscounts	5 373	7 784	9 571	- 2 411	- 4 198
Laenuid — Loans	52 966	53 639	51 944	- 678	+ 1 022
Korresp. (akt.) — Balances with corresp. (debit)	2 511	2 404	1 934	+ 107	+ 577
Garantiid — Guarantees	6 820	6 402	3 772	+ 418	+ 3 043
Väärtpaberid — Securities	2 456	2 440	1 717	+ 16	+ 739
Kassareserv — Cash reserves	6 004	5 939	3 884	+ 65	+ 2 120
TAHTS. ÜHISPANGAD — PRINCIP. CO-OPER. BANKS:					
Hoiusummad — Deposits	31 688	31 553	25 556	+ 115	+ 6 112
Korresp. (pass.) — Balances with corresp. (credit)	708	667	571	+ 41	+ 137
Võlaarv. ja redisk. — Loans & rediscounts	2 106	2 083	2 398	+ 23	+ 792
Laenuid — Loans	26 275	28 055	23 666	+ 220	+ 2 609
Korresp. (akt.) — Balances with correspond. (debit)	747	675	566	+ 72	+ 131
Garantiid — Guarantees	694	689	558	+ 25	+ 136
Väärtpaberid — Securities	2 426	2 304	1 371	+ 122	+ 1 055
Kassareserv — Cash reserves	6 684	6 802	4 955	- 118	+ 1 729

ühse suurema aktsiapanga vastavate arvete ümberkorraldusist. Ühtlasi ja seoses sellega toimus samuti suurem ümberkorraldus panga laenude alal, mis tunduvalt mõjutas laenude koostist (vekslidiskonti vähendavalt ja kto-krt laene suurendavalt), ent ei avaldu siin toodud arveteselsu andmeis. Hoiused, mis eelmisel kuul koondusid tunduvalt, näitasid septembris jälle väikest kasvu (+20 tuh. kr.). Erapankade kasutadaolev võörkapital vähenes üldsummas 879 tuh. kr. võrra, kusjuures koondumine leidis aset rediskondi alal ja oli seoses vastava aktivasumma samalaadse liikumisega. Antud laenude 673 tuh. kr. vähenemine riiivas ainuüksi vekslidiskonti ja oli tingitud suuremalt osalt jätkuvast hooajaliste metsa- ja puusaaduste eksportkrediitide tagasivalgumisest. Nõudmised korrespondentide vastu, peamiselt välisnostro arvel, paisusid 107 tuh. kr. ja mitmesugused deebitorid vähenesid 98 tuh. kr. Antud krediitide ja nõudmiste üldsumma osutus väiksemaks kui eelmisel kuul 246 tuh. kr., kusjuures võeti arvesse ka septembris antud lisagarantiilaene 418 tuh. kr. suuruses summas, millest suurem osa läks pealinna ehitustegevuse finantseerimiseks. 25 suurema ühispanga hoiused kasvasid 115 tuh. kr. Kuna ühtlasi suurenesid pisut ka teised võörkapitaliliigid — pass. korrespondendid (+41 tuh. kr.) ning rediskont ja võlaarved (+23 tuh. kr.), siis võörkapitali juurdevool andis üldsummas 179 tuh. kr. Sellest ei jätkunud kõigi uute krediitnõudmiste rahulda-

miseks ja puudujääk kaeti kassareservist (—118 tuh. kr.). Antud krediitid ja nõudmised suurenesid üldse 317 tuh. kr., millest langes laenudele 220 tuh. kr., aktiva korresp. arvele 72 tuh. kr. ja garantiilaenudele 25 tuh. kr. Era- ja tähtsamail ühispankadel kokku suurenesid hoiused 135 tuh. kr., kuna võörkapital üldsummas kahanes 700 tuh. kr. (rediskondi ja võlaarvete osas). Samal ajal tõmbusid kokku antud laenuid 453 tuh. kr., kuna antud krediitide ja nõudmiste üldsumma kasvas 71 tuh. kr., kusjuures kasv tuleb panna täielikult garantiikrediitide arvele. Pankade kassareserv vähenes 53 tuh. kr. võrra, ulatudes septembri lõpul 12 688 tuh. kr. Eraldades sellest pankade omavahelised hoiused, saame nettokassareservina 4285 tuh. kr., mis moodustub kassas olevast sularahast ja hoiusist Eesti Pangas ja Riigihoiukassas. Väheseil üksikul pankadel ületasid kassareservidena näidatud summad tavalise taseme, ent need reservid olid paigutatud intressekandvale hoiule teisisse era- ja ühispankadesse, kellel leidis neile rakendusvõimalusi. Selle järeldusel need summad kaotasid oma kassareservi iseloomu ja seepärast tegelikku kassatagavara üldiselt ei saa pidada vajalikkku normi ületavaks. Suuremal osal pankadest (eriti erapankadel) ja ka üldse, laenuid ületasid hoiuseid summalt (kokku 6,7 milj. kr. võrra). Tegelikult on laenude ülekaal aga veel märksa suurem. Nimelt kui kõrvaldada hoiusist pankadevahelised summad, siis saadud tõeline hoiuste

summa (64 113 tuh. kr.) osutub väiksemaks laenu summast 15 milj. kr. võrra. Sellest selgub, et era- ja ühispankadel üldiselt puuduvad vabad rakendust vajavad ressursid hoiuste näol ning et neil on veelgi võrdlemisi avaraid võimalusi lisahoiuste mahutamiseks laenuesse, arvestamata muid mahutusvõimalusi (näit. väärtipabereisse). Hoiuste juurdevool era- ja ühispankadesse praeguses olukorras riivab aga suuremal määral kesk- ja riigipanku; nende era- ja ühispankade kaudu eramajandusse inves-

teeritud summad asenduvad eramajanduse enda poolt kogutud hoiusiga. Hoiuste ja laenu liikumine käesoleva ja möödunud aasta septembris oli erinev. Hoiused (netto) tänavu peagu ei muutunud (—5 tuh. kr.), mullu kahanesid (— 299 tuh. kr.) ning laenu tänavu vähenesid, mullu suurenesid (+715 tuh. kr.). Hoiuste püsimises ja laenu (erapankade sisevekslid) koondumises tundub teatud määral pidurdav mõju, mida viimase aja ebasoodsad ilmastikolud põllumajanduse kaudu avaldanud äritegevuse arenemisele.

LAEVANDUS

LAEVANDUSE RATSIONALISEERIMISRASKUSI MAAILMAS. DIFFICULTIES OF RATIONALISATION OF WORLD SHIPPING.

Maailma laevanduse ratsionaliseerimine tonnaži ühise vähendamise teel on seotud suurte raskustega. Kõigis mais ja kõigil laevandusala del ilmneb tõsine tahe saavutada ses küsimuses rahvusvahelist kokkulepet, kuid olevad raskused takistavad ettepanud kavade teostamist. Järgmise rahvusvahelise konverentsi põhipanevaks punktiks osutub kahtlemata Inglise laevandusameti poolt ettepanud kava kaubalaevastikkude tonnažide vabatahtliku vähendamise kohta. Vaatamata sellele, et tähendatud konverentsil kahtlemata valitseb ühine ja kindel tahe saavutada kokkulepet, osutub üldise kaubalaevastiku tonnaži vähendamise tehnilise baasi leidmine siiski väga raskeks. Need raskused seisavad nii üksikute maade kaubalaevastiku struktuurilistes erinevustes kui ka omadustes ning koostises laevade teenistusaja seisukohalt.

Kaubalaevastikkude tonnaži vähendamisel rõhutatakse vajadust võtta arvesse laeva teenistusaja või teiste sõnadega, kõrvaldada tegevusest rahvusvahelisel ulatusel kõige vanemad laevad. Kuid selle põhimõtte teostamine muutub küsitavaks tunduva laevastikkude koostise erinevuse tõttu laevade teenistusaja järgi. Nagu nähtub alljärgnevalt tabelist.

Kaubalaevad teenistusajaga üle 20 aasta, moodustavad: P.-Am. Ühendriikides 14%, Hollandis 17% ja Inglises 19%, Jaapanis 25%, Prantsuses 26% ja Inglises 32%. Norra kau-

balaevastiku tonnažis tähendatud laevad moodustavad koguni 42%, kuna Kreeka omas veelgi rohkem — 62%.

Kaubalaevastiku koostise jagunemine laevade vanuse järgi.

*Distribution of the Composition of Merchant Marins
According to Service Life of Vessels.*

	Alla 10 aastat. Less than 10 Years.		10—20 aastat. 10—20 Years.		Üle 20 aasta. Over 20 Years.		%
	1000 br. tn. 1000 Gross Tns.		1000 br. tn. 1000 Gross Tns.		1000 br. tn. 1000 Gross Tns.		
Kreeka — <i>Greece</i>	2	606	1063	62			
Rootsi — <i>Sweden</i>	357	530	645	42			
Briti domin. — <i>British Dominions</i>	857	918	1200	40			
Hispaania — <i>Spain</i>	292	464	408	35			
Itaalia — <i>Italy</i>	706	1 159	918	32			
Prantsuse — <i>France</i>	789	1 438	763	26			
Jaapan — <i>Japan</i>	1 005	2 073	1 005	25			
Taani — <i>Denmark</i>	355	463	231	25			
Inglise — <i>England</i>	5 908	7 980	3370	10			
Saksa — <i>Germany</i>	1 192	1 791	710	19			
Norra — <i>Norway</i>	1 843	1 372	752	18			
Hollandi — <i>Netherlands</i>	989	1 116	449	17			
P.-A. Ühendriigid — <i>United States</i>	923	7 325	1387	14			

Mõningad laevanduse tonnaživähendamise kavad näevad ette üle 25 a. teenistusajaga laevade kõrvaldamist, millede maailmatonnaž moodustab 11 milj. tn. Kuid nende laevade suhtes üksikute maade kaubalaevastikud lähevad lahku veelgi enam. Mõningais vähemtähtsais mais kaubalaevad teenistusajaga üle 25 a. moodustavad koguni üle 80% vasta-va maa kaubalaevastiku kogutonnažist (näiteks Lätis 81%).

Muutusi kaubalaevastikus maade järgi. Suurenemine (+), vähenemine (—) 1000 br. tonnides ja protsentides.

Changes in Total Tonnage of Merchant Marine by Countries. Increase (+) or Decrease (—) in 1000 Gross Tons and Percentages.

	1935. a. võrreldes. In 1935 as compared with.			
	1932		1933	
	1000br. tonn. In 1000 Gr. Tn.	%	1000br. tonn. In 1000 Gr. Tn.	%
Inglise — England	-2 276	-11,6	-1 204	-7,0
P.-Am. Ühendriigid — United States	570	4,5	515	4,1
Prantsuse — France	519	14,8	481	13,9
Itaalia — Italy	493	14,8	255	8,2
Saksa — Germany	450	10,9	195	5,0
Hollandi — Netherlands	403	13,6	205	7,4
Norra — Norway	197	4,7	111	2,7
Jaapan — Japan	169	4,0	172	4,0
Rootsi — Sweden	150	3,9	117	7,1
Hispaania — Spain	86	6,9	54	4,4
Taani — Denmark	72	6,1	61	5,3
Briti domin. — British Dominions	+ 16	+ 0,5	3	0,1
Kreeka — Greece	+ 241	+ 16,4	+ 204	+ 20,7
Muud — Other Countries	+ 474	+ 9,1	+ 261	+ 4,8
Kokku — Total	-4 641	-6,8	-3 101	-4,7

Eeltoodust nähtub, milliseid ettenägemata raskusi võib tekkida laevade teenistustasaja põhimõtte tarvituselevõtmisel. Pealeselle tuleb

pöörata tähelepanu sellele, et mõningate vaneimate laevade ülekaaluga maadele, näiteks Kreekale viimased osutuvad tulukamaks.

Teiseks suureks takistuseks osutuvad üksikute maade kaubalaevastiku tonnaažis aset leidnud muutused. Nagu tabelist nähtub, on Inglise oma kaubalaevastiku tonnaaži vähenetanud viimaseil aastail, kuna teised maad koguni suurendanud. Inglased mõuavad, et kaubalaevastiku tonnaaži vähendamismäär kindlaksmääramisel üksikute maade kohta võetakse arvesse neid muutusi. Sel korral tuleks lähteastaks võtta võimalikult kauge male tagasiulatuv aeg. Tegelikult võiksid tulla kõne alla 1933. või 1932. a. Kui tonnaaži vähendamismäärana võtta 20% lähteastaga 1932. a., tuleks üksikutel maadel oma praegust kaubalaevastikku vähendada võrdlemisi vähe (Inglise 8,4% ,Prantsuse ja Itaalia ainult 5,2%), kuna teistel, kes oma kaubalaevastikku on suurendanud viimaseil aastail, tuleks viimast tõmmata kokku üle tähendatud normi. Need asjaolud sünnitavad loomulikult tunduva raskusi üldiselt vastu võetava lähteaja kindlaksmääramisel. Muud raskused mis seisavad ees maailma laevanduse üleliigse tonnaaži kõrvaldamisel, omavad väiksema tähtsuse.

VALUUTAHINNAD. EXCHANGE RATES.

	Tallinna börs				Londoni börs	
	100 \$, 100 £ ine. eest Eesti krooni				1 £ eest \$, Saksa mk. ine.	
	28. X. 1935		23. X. 1935		28. X. 1935	22. X. 1935
	Ost	Müük	Ost	Müük		
\$ (dollar)	368	376	368	376	4,9181	4,9118
£ (Inglise n.)	1811	1836	1811	1836		
Saksa riigimark	137,00	140,50	137,00	140,50	12,21	12,125
Soome mark	7,98	8,10	7,98	8,10	226,87 ¹⁾	226,87
Prantsuse fr.	24,25	24,55	24,25	24,55	74,54	74,51
Belgia belga	62,05	63,05	62,00	63,00	29,18	29,18
Helveetsia fr.	118,65	121,15	119,90	121,40	15,12	15,102
Itaalia liir	29,30	30,05	29,30	30,05	60,37	60,50
Eesti kroon					18,25 ¹⁾	18,25 ²⁾
Rootsi kroon	93,40	94,60	93,40	94,60	19,395	19,395
Taani kroon	80,85	82,05	80,85	82,05	22,40	22,40
Norra kroon	90,95	92,15	90,95	92,15	19,905	19,905
Tšehhoslov. kr.	15,25	15,55	15,20	15,50	118,58 ¹⁾	118,68
Hollandi kulden	249,80	252,80	249,90	252,90	7,24	7,2875
Läti lant	110,00	112,50	110,00	112,50	15,00 ¹⁾	15,00 ²⁾
Cerv. rubla					5,677 ¹⁾	5,669 ²⁾
Austria šilling	69,15	70,55	69,65	71,05	26,12 ¹⁾	26,00 ²⁾
Ungari pengő					26,00 ¹⁾	26,00 ²⁾
Poola zlott	69,30	70,30	69,30	70,30	26,12 ¹⁾	26,12 ²⁾
Leedu lilt	81,50	82,40	81,50	82,50	29,25 ¹⁾	29,25 ²⁾
Danzigi kulden	69,30	70,30	69,30	70,30		

1) 26 X 1935

2) 21 X 1935

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas:		1935. a. 1.1 kuni 27. X	1934. a. 1.1 kuni 28. X	1933. a. 1.1 kuni 29. X
	21./X-27./X 1935	14./X-20./X 1935			
VOI (tonni)	213,3	188,2	9342,1	8727,1	8101,9
Butter (tons)					
Sellest:					
Saksa	59,8	49,2	8590,4	2744,9	3025,1
Inglise	164,9	139,0	5425,6	5811,9	4108,0
Belgiase	—	—	42,3	15,4	241,8
Soome	—	—	—	2,1	394,2
MUNAD (tuh. tk.) — Eggs (1000)	609	1722	43440	31686	18721
Sellest:					
Inglise	—	27	21508	18263	6026
Saksa	587	1566	17601	9897	9116
PEEKON (tonni) — Bacon (tons)	18,3	—	1811,4	1996,9	2518,2
LINA (tonni) Flax (tons)	—	0,9	4294,7	3071,5	2677,7
Sellest:					
Inglise	—	—	2680,0	2212,3	1696,0
Belgiase	—	—	70,3	121,6	679,7
Soome	—	0,9	140,3	99,3	110,3
Saksa	—	—	1092,3	526,8	21,5
Prantsuse	—	—	10,3	60,5	50,2

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG — BUTTER MARKET.

Möödunud nädalal võis võiturul märkida nõudmise nõrgenemist ja ühtlasi ka hindade langust. Senine pidev võihinna kõvenemine Inglises tõi kaasa või tarvituse vähenemise ja aseainete ostude suurenemise. Kuna võitagavarade realiseerimine samuti oli võrdlemisi suur, langesid võihinnad kaunis tunduvalt. Nii noteeriti möödunud nädalal Taani võihind Londonis 130 š cwt eelmise nädala 136 š vastu. Eesti võihind Manchesteris langes 119—121 š-le cwt, olles seega 8 š cwt-lt ehk 15 snt. kg-lt madalam kui eelmisel nädalal. Saksast saadav hind jäi aga endiseks. Kuna üldiselt Inglisest saadavate võihindade kohta valitses selgusetus, jäeti meie eksportvõi hinna noteerimine sel korral ära.

Võituru seisukorra edaspidised kujunemiseeldused on võrdlemisi soodsad. Statistiliste andmete järgi oli võitagavarade seis Inglises oktoobri keskel üle 600 000 kasti ehk 300 000 cwt võrra väiksem kui möödunud aastal samal ajal. Ka pakkumine tootjatest maadest näib kujunevat väiksemaks kui möödunud aastal, misjuures tarvitus importijates maades on tõusnud. Soodsa võituru konjunktuuri juures tuleb arvestada tarvitate ostujõuga, kuna võihindade kõvenemisega langeb ka tarvitus teiste rasvainete kauks.

Või sissevedu Inglisse oli septembris 669 828 cwt möödunud aasta sama kuu 561 881 cwt vastu, seega suurenemine 19% võrra. Käesoleva aasta üheksa kuu jooksul on aga või sissevedu 2% võrra väiksem kui möödunud aastal samal ajal. Või sissevedu Inglisse on vähenenud peamiselt Euroopa maadest: Taanist 15%, Rootsist 41%, Soomest 28% ja Eestist 9% võrra. N.-Venest, Hollandist, Lätist ja Leedust on või sissevedu Inglisse kasvanud. Samuti ka impeeriumimaadest näitas üldine või sissevedu pisut suurenemist.

Möödunud nädalal maksus või siseturul snt kg: Tallinnas — lauavõi 180—185 snt, köögivõi 150—170 snt, Tartus — lauavõi 175—190 snt, köögivõi 155—175 snt, Viljandis — lauavõi 185 snt (kaupl), köögivõi 165 snt, Narvas — lauavõi 180—195 snt, taluvõi 130—150 snt, Pärnus — lauavõi 185 snt, köögivõi 140—145 snt, Valgas — lauavõi 175—185 snt, köögivõi 150—170 snt ja Rakveres — lauavõi 190 snt ja köögivõi 160—175 snt kg.

Möödunud nädalal väljaveetud võikogusest läks Inglisse 2181,5 tünni, Saksa 1974 tünni ja Palestiinasse 100 tünni.

PEEKONITURG — BACON MARKET.

Peekoniturul leidis aset tunduv hinnalangus. Järjekindel hindade tõus kestis 6 nädalat, mille kestel Eesti peekoni kõrgema sordi hind tõusis 78 š-lt 92 š-le tsentner. Tunduvalt kõrgendatud hinnad avaldasid halvatavat mõju nõudmisele, mille tagajärjel peekoniturg lõdvenes järsku 9% võrra. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering langes 8 š võrra 84 š-le tsentner.

Hinnalangusega Inglises tuli alandada ka peekonsigade noteeringut 5 snt võrra kg-lt. Käesoleval nädalal maksavad eksporttapamajad peekonsigade eest järgmisi hindu:

	I sort	II sort	III sort	IV sort
60 — 72 kg	67	62	56	50
55 — 59,5 „	62	58	52	46
72,5 — 75 „	62	58	52	46
75,5 — 80 „	58	54	51	45

Möödunud nädalal tõusis toodang eksporttapamajades järsku üle 40%. Eksporttapamajadesse toodi kokku üle 4000 sea. Neist saadeti 1110 siga Saksa, kuna ligi 3000 siga tapeti. Eelmisel nädalal tapeti ainult 2099 siga.

TAPALOOMADE- JA LIHATURG — CATTLE AND MEAT MARKET.

Tallinna lihaturul märgiti möödunud nädalal üldist lihahindade langust. Tugevasti langesid veise- ja vasikalihahinnad. Veiselihahindade nõrgenemise põhjuseks oli roh-

kem maal tapetud veiseliha turule toomine, mida enamikus alla hinna müüdi, ja mistõttu ka tapamajas tapetud veiste liha tuli müüa odavamalt roiskumisohu kartuses. Nuum-

veiste liha maksus 24—35 snt, keskmised 20—25, lahjad 18—21 ja praak ning maal tapetud veiste liha 12—18 snt kg. Eluskaalu-hinnad langesid väga vähe. Hinnad — nuumatud 20—23 snt, keskmised 17—19 snt, lahjad ja praak 14—17 snt kg. Hinnad käesoleva nädala kohta selgusetu.

Vasikalihha maksus 35—60 snt kg, vastavalt headusele. Eluskaalu alusel turustades maksusid nuumvasikad 40—45 snt, keskmised 30—35 snt ja lahjad alla 30 snt kg. Hinnad peaksid jääma püsima.

Lambaliha hinnad langesid 2—3 snt kg-lt nii sise- kui välisturul. Siseturul maksus lambaliha 27—38 snt kg ja eluskaalust nõuti-maksti 20—27 snt kg. Hinnad püsivad.

KANAMUNATURG — EGG MARKET.

Seisukorra paranemine kanamunaturul möödunud nädalal kestis. Kuna sisemaiste munade tootmine ja pakumine Inglises vähenes möödunud nädalal märgatavalt, kõvenes sisemaiste munade hind isegi üle 2 š 120 tk. ehk 3 snt paari kohta. Ühes sisemaiste munade hindadega kõvenesid ka Euroopa maade munade hinnad, kuid siiski väiksemal määral. Nii tõusid Taani ja Hollandi munade hinnad ca 1—1/6 š 120 tk-lt, mis olid kõrgemad tegelike hindade tõusust. Kuna Eesti munade hinnanoteering Londonis puudus, võeti meie eksportmunade hinnanoteerimisel aluseks Soome munade hind 12/6—13 š 15,5 lbs. raskustel munadel 120 tk. kohta. Arvestades väljaveetud kogustega üksikute turgude järgi ja Saksast saadava kõrgema hinnaga, noteeriti meie eksportmunade hinnaks 116 snt kg eelmise noteeringu 66 snt vastu. Noteeringu suurt tõusu põhjustas peamiselt hinnakindlustamistfondi makstavate summade ärajäämine. Viimase asjaolu tõttu noteeritud hind muutus võrdlemisi lähedaseks tegelikult väljamakstavale hinnale. Noteeritud hinna järgi maksavad eksportörid tootjale:

50 gr raskustel	munadest	65 snt	kümme	ehk	13,0 snt	paar
55 "	"	68 "	"	"	13,6 "	"
60 "	"	71 "	"	"	14,2 "	"

Kuna tootjatele väljamakstud munade hind ületab eeltoodud noteeringu, on meie linnukasvatuse alused suhteliselt teiste maadega paranenud õige tunduvalt. Kanamunade hindade võrdlusest selgub, et, näit., möödu-

Sealihakindades märgiti väikest nõrgenemist. Enamik sigu turustati 55—57 snt kg eelmise nädala 55—60 snt vastu. Kõik sordid ühes hinnas. Eluskaalust makstakse siseturul 43—45 snt kg. Hinnad palju lõdveneda ei võiks.

Lihahinnad teiste hinnade turgudel (snt kg).

	Sealiha	Veiseliha	Vasikalihha	Lambaliha
Tartu . . .	47—55	16—30	30—48	30—38
Viljandi . .	52—57	29—33	35—39	30—33
Pärnu . . .	50—57	25—28	35—40	32—35
Valga . . .	47—57	30—38	30—40	30—35
Rakvere . .	50—58	25—40	30—50	35—40
Narva . . .	55—60	25—35	40—45	30—40
Haapsalu . .	50—58	35—42	35—40	35—40

nud nädalal oli noteeritud hind Taanis 1,66 Tkr. (Ekr. 1,33) kg, Soomes 18,50 Smk. (Ekr. 1,48) kg ja Rootsis 1,60 Rkr. (Ekr. 1,48) kg. Kuna aga kanapidamine Eestis on palju ekestensiivsem ja ühtlasi ka söödad odavamad, oleme teiste maadega võrreldes kõigiti võistlusvõimelised maailmaturul.

Kanamunade turu seisukorra paranemine Inglises on sügiskuudel harilikuks nähtuseks. Tootmise tagasimine Euroopa munakasvatajates maades ja seega pakumise vähenemine on toonud kaasa ka hindade kõvenemise. Käesoleval aastal kanamunade hindade kõvenemine põhineb peamiselt tarvituse suures tõusus, kuna kanamunade importkogus Inglisse suurenes septembris 22% võrra võrreldes m. a. septembriga. Käesoleva aasta esimese üheksa kuu vältel ulatub kanamunade sissevedu Inglisse 14 124 027 s. sajale m. a. 13 488 424 s. saja vastu, suurenedes seega 5% võrra. Vaatamata suurenenud sisseveele on kanamunade hinnad püsinud kõrgemad kui möödunud aastal. Viimast asjaolu tuleb nähtavasti seletada inglise sisemaa munatoodangu vähenemisega ja nõudmise elavnemisega.

Siseturul võis märkida möödunud nädalal kanamunade hindade kõvenemist. Nii maksusid keskmise suurusega kanamunad väikemüügil snt paar: Tallinnas 12—14 snt, Tartus 14—15 snt, Viljandis 13—14 snt, Narvas 13—14 snt, Pärnus 12 snt, Valgas 15 snt, Rakveres 14 snt ja Haapsalus 12—14 snt paar.

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahindadeks noteeriti 28. okt. möödunud nädala eest: I valiku rõõskpiim: piimakauplustele 12 senti ja piimatööstustele 9—10. II valiku rõõskpiim piimakauplustele 10 senti ja piimatööstustele 8 senti. Tendents kindel. Halbade ilmade ja karja lautumisele ülemineku aja kehva toitmise tõttu on piimatoodang tugevalt tagasi läinud, seetõttu nõudmine linnas piimale suurem kui pakkumine, piimast on mitmel pool puudus. Pakutakse isegi II valiku piimast 11 senti liitrist kaup-

lustes. Piimatööstustele mineva piima hind möödunud nädalal ei tõusnud, olgugi et piimatööstused tõstsid oma väljamüügi hindu.

Teistes linnades maksti väikemüügil I valiku rõõskpiimast: Tartus 12—13 snt (pudelites), Narvas 8—11 snt, Viljandis 13 snt (pudelites), Rakveres 11 snt. (pudelites), ja II valiku rõõskpiimast: Tartus 8—9 snt., Narvas 7—10 snt, Pärnus 11 snt, Valgas 8—9 snt, Rakveres 9 snt, Viljandis 10—11 snt ja Haapsalus 8—9 snt liitrist.

TERAVILJATURG — GRAIN MARKET.

Poliitilise pinevuse ja spekulatsiooni raugemisega nõrgenesid teravilja noteeringud peale maisi möödunud nädalal maailmaturgudel. Lisaks eelnimetatule tuleb arvata veel eriti soodsaid ilmastikuolusid Argentiinas, Kanada kavatsust muuta senist teraviljamaajandust ja lõpuks Austraalias üle ootuste kujunevat nisu kogutoodangut. Möödunud nädala kohta noteeriti börsidel järgmised hinnad kroonides kv kohta (sulgudes eelmise nädala noteeringud):

rukis Chicago 7,28 (7,35), Winnipeg 5,81 (6,03), Hamburg (La Plata) 7,80 (7,80).
 nisu: Chicago 13,54 (13,80), Winnipeg 12,00 (12,32), Hamburg (Manitoba) I) 14,68 (14,93), Liverpool 12,70 (12,82);
 mais: Chicago 8,79 (8,66).

Nisuturg näib olevat üsna vaikne ja suuremateks ostudeks importriikides ei näi olevat praegu erilist huvi, sest eelmistel nädalatel tehtud suuremad ostud koormavad alles ladusid. Ka ettemüügid on jäänud tagasihoidlikumaks. Nii valitseb praegu importriikides eriline loidus Argentiina uue lõikuse vastu, mis ilmub Euroopa turgudele jaanveebruaris ja mille turuleilmumisaegne tähtajaline hind on madalam praegusest 65 snt kv kohta.

Siseturul on endiselt viljapakkumine riiklikul ostul väga tagasihoidlik ja seni kokkukutunud rukkipakkumised arvatakse veidi üle 1000 tn. Et ostuajast juba enam kui pool möödud, siis kujuneb k. a. sliigisene ost eelmistest kõige väiksemaks ja ulatub vast 2000—3000 tonni piiridesse. Vaatamata, et nisu-

ost on alanud, ei ole seni veel esitatud nisu-pakkumisi.

Viimasel noteeringul kõvenes meil odavamasordilise nisu hind 1 krooni võrra kv-lt, kuna paremakvaliteediline nisu ja rukis jäid eelmise nädala tasemele. Nisu- ja rukki-jahuhind a.-s. Rotermanni tehastes on sama, mis eelmisel nädalal, kuna teised jahvatusaadused kõvenesid hinnas. Möödunud nädala kohta noteeris Tallinna börsikomitee järgmised hinnad kr. kv kohta (sulgudes eelmise noteeringu hinnad) nisu 17—20 (16,20), rukis 12,50—13 (sama), nisupüüil Puhk ja Poegade ja a.-s. Rotermanni tehastes 28—40 (sama), rukkipüüil Puhk ja Poegade veskis 23 (22) ja Rotermanni tehastes 21,22—23 (21—23), rukki-jahu Puhki veskis 14,45—15,25 (14,20—15) ja Rotermanni tehastes 14,75—15,25 (sama).

Olenevalt nisu ja nisujuhude hinnatõusust kallines Tallinnas saiahind 2 snt kg-it alates 21. oktoobrist. Praegu maksub sai kauplustes vastavalt sordile 36—42 snt kg. Väisai-hinnaks on 55 snt ja rosinasaia hinnaks 48 snt kg.

Väikemüügihinnad siseturul (kr 10 kg).

	Tartu	Viljandi	Pärnu	Valga	Rakvere	Haapsalu
rukis	1.25	1.25	1.30	1.30	1.20	1.30
nisu	1.80	1.80	1.70	—	1.30	1.70
oder	1.20	—	1.20	1.10	1.20	1.10
kaer	0.95	1.00	1.10	0.95	0.95	0.95
rukkijahu	1.85	1.40	1.50	1.40	1.45	1.40
sepikejahu	2.40	2.50	2.60	—	2.20	2.30

LINATURG — FLAX MARKET.

Lääne-Euroopa linakaubanduse keskustest teatatakse, et sealsed ketrajad ostsid oktoobri esimesel poolel võrdlemisi elavalt kohaliku ja samuti Vene päritoluga lina ja takku. Oktoobri teisel poolel ketrajad olid linaostudega tagasihoidlikud. Hinnad püsivad.

Dundee linabörsil noteeriti Ida-Euroopa linade hindu cif Ida-Inglise sadamad 1 inglise tn. eest naelsterlingites järgmiselt:

	23. X 35.	16. X 35.	24. X 34.
Petseri-Võru R	£ 77	£ 77	£ 69
Läti-Liivi R	£ 76	£ 76	£ 69
Vene kasteleo IV gr. I s. £ 82	£ 82	£ 82	£ 72
Pärnu takk I sort	£ 54	£ 54	£ 44

Tallinnas linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 25. X 1935. a. noteeriti lina kokkuostuhinnad eelmise nädala tasemel: 118—120 senti 1 kg eest ristna standardsordi alusel franko kokkuostja ladu.

KARTULITURG — POTATO MARKET.

Läinud nädalal oli kartuli ekspordis määrgata väikest elavust. Välisriikidesse saadeti ligi 2000 kv kartuleid. Sellest kogusest kõige rohkem läks Rootsi ja nimelt 1250 kv. Suurem osa saadeti purjekatega Paldiski kaudu, ainult 100 kv läks Tallinnast. Stockholmis on turul ikka veel rohkesti oma maa kartuleid, mispärast nõudmine meie kartuli järgi on loid.

Soome saadeti läinud nädalal Viru rannast üle 300 kv. Soomlased on praegu tagasihoidlikud meie kartulite ostuga.

Läinud nädalal saadeti teele ka esimene seemnekartuli saadeti 400 kv, mis koosnes sordist „Majesteet“.

Praegu ostetakse maal raudteejaamades peamiselt seemnekartuleid, mis tuuakse Tallinna ja sorditakse siin ekspordivalmis.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 29. oktoobril s. a. börsikomitee ruumes noteeriti järgmised hinnad:

1. Söögikartul: Virumaa raudteejaamades kr. 2,10—2,20 kv. Viru rannas kr. 1,75—2,00 kv. Lääne rannas kr. 2,10—2,20 kv.
2. Seemnekartul: Majesteet kr. 2,75—3,25 kv. Varane kollane kr. 3,25—4,00 kv.
3. Tööstuskartul: tarkliisvabrikutes kr. 1,50 kuni 2,00 kv., piiritusvabrikutes kr. 1,70 kuni 2,00 kv.

AEDVILJATURG — VEGETABLE MARKET.

Õunte hind turul püsis eelmise nädala tasemel. Vähealalhoiduvate õunte juures oli märgata isegi hinna langust. Nii müüdi titovka õunu Tallinna turul 120 snt mõõt, Aleksandri õunu 120—150 snt mõõt jne. Kastiviisi müük oli veelgi odavam — 8—9 snt kg. Paremate õunte hind, eriti aga taliõunte hind näitas siiski pigem tõusu kui langust. Nii müüdi ilusaid liivi sibulõunu 35—40 snt kg, sama hinda maksti ka Tartu roosiõunast, samuti ka teistest parematest taliõuntest.

Sibulate hind näitas langust. Viimastel nädalatel Soome nõudis võrdlemisi vähe sibulaid ja ka siseturul oli pakkumine elavam kui nõudmine. Seetõttu oli märgata sibulate juures väikest hinnalangust. Sigureid osteti kohal 13 snt kg. Sigurihinna juureski on määrgata pigem langust kui tõusu. Tomateid müüdi 25—35 snt kg, kapsaid 8—10 snt kg, hapukapsaid 12—15 snt kg, kaalikaid 8—12 snt kg, jõhvikaid 12 snt ltr. ja pähkaid 35—50 snt ltr. Mee kg-st küsiti 150 snt. Üldiselt püsivad sel aastal võrdlemisi heas hinnas pähkaid kui ka mesi. Meilt veeti väljaja 21.—27. oktoobrini:

gata pigem langust kui tõusu. Tomateid müüdi 25—35 snt kg, kapsaid 8—10 snt kg, hapukapsaid 12—15 snt kg, kaalikaid 8—12 snt kg, jõhvikaid 12 snt ltr. ja pähkaid 35—50 snt ltr. Mee kg-st küsiti 150 snt. Üldiselt püsivad sel aastal võrdlemisi heas hinnas pähkaid kui ka mesi. Meilt veeti väljaja 21.—27. oktoobrini:

1) õunu	27 101 kg
(neist Soome	25 737 kg
Inglise	1 237 "
ja Rootsi	27 "
2) pohli	16 152 " (Saksa)
3) jõhvikaid	7 120 "
(Saksa 7020 ja Šveitsi 100 kg)	
4) kurko	8 342 " Soome
5) kapsaid, värskeid	313 " "
6) kaalikaid	650 " "

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

U.S.A. PANGANDUSE REFORM. — BANKING REFORM IN U.S.A.

23. VIII k. a. Ühendriikide president kinnitas kongressi poolt vastuvõetud panganduse seaduse, millega püütakse kõrvaldada neid puudusi, mille all on kannatanud Federal Reserve süsteem juba algusest (detsember, 1913) peale. Uues seaduses peegeldub laiem ja sügavam määratlus Federal Reserve süsteemi funktsioonidest U.S.A. majanduses. Seaduses defineeritakse selgemalt ja piiritletakse täpsamalt Federal Reserve Board'i ja Federal Reserve pankade vastutus ja õigused. Lõpuks uus seadus selgitab ning lihtsustab terve rea küsimusi, mis seoses Federal Reserve süsteemi juhtimisega ja asjamisega.

Endine Nõukogude (Federal Reserve Board) nimetuse asemel võetakse tarvitusele Board of Governors of the Federal Reserve System. Kuna varem varaameti sekretär (rahaminister) ja rahanduse kontrollör (Comptroller of the Currency) olid F. R. nõukogu *ex officio* liikmed, uue seadusega määratakse liikmete arv kindlaks seitsmele, jättes välja mõlemad mainitud ametnikud. Nõukogu liikmed määrab Ühendriikide president senati nõusolekul 14 aastaks (varem 12 aastat), kusjuures ühestki Federal Reserve ringkonnast ei määrata rohkem kui üks liige. Nõukoguliikmed (Governors) on kohustatud pühendama kogu oma aja nõukogule, saades palka \$ 15 000 aastas endise \$ 12 000 asemel.

Nõukoguliikmeist Ühendriikide president määrab neljaks aastaks nõukogu esimehe ja abiesimehe. Esimehe ametikestuse kindlaksmääramine seadusega muudab esimehe koha kindlakujulisemaks ning tõstab tema kaalu. Varem nõukogu esimehe ametikestus oli sõltuv täiel määral presidendi äranägemisest.

Ühes autoriteedi tõstmisega kontsentreerub „Board of Governors of the Federal Reserve System“ kätte ka suuremal määral vastutus krediitpoliitika suhtes. Kõik tähtsamad krediitkontrolli vahendid on koondatud otseselt nõukokku, (diskontoprotsendi määra muutmine, liikmeksolevate pankade nõuetavate reservide määra tõstmine ja alandamine ning väärtpaberite kindlustusel antavate laenude m a r g e muutmine). Seadus

jätab küll Federal Reserve pankadele autonoomsuse tehingute suhtes liikmeksolevate pankadega omis ringkonnis, kuid paigutab lõpliku vastutuse krediitpoliitika suhtes nõukogule Washingtonis. Kontrolli teostajana „open-market“ tehingute üle seadus näeb ette „Federal Open Market“ komitee, milline koosneb seitsmest nõukoguliikmest ja viiest Federal Reserve pankade esindajast. Juhtudel, kui „Open Market“ komitee on võtnud omaks teatud põhimõtted „open market“i tehingute suhtes, need põhimõtted muutuvad kohustuslikuks kogu Federal Reserve süsteemile ja üksikuil Federal Reserve pankadel ei ole õigust loobuda neist või keelduda nende teostamisest. Ühendriikide võlakohustisi (väärtpabereid) vastavalt seadusele Reserve pangad võivad osta ja müüa vaid vabal turul.

Federal Reserve pangad on kohustatud esitama Federal Reserve nõukogule iga neljateistkümne päeva tagant või sagedamini (kui seda nõuab Federal Reserve nõukogu), diskontoprotsendimääri, milliseid nad katvatevad panna kehtima omis ringkonnis. Diskontoprotsendi määrad jõustuvad vaid pärast nende kinnitamist nõukogu poolt; sellega on viimasele tehtud kohustuslikuks diskontoprotsendimäärade revisjon vähemalt kahel korral ühe kuu jooksul ning järelikult kontroll Fed. Reserve pankade diskontopoliitika üle antakse täies ulatuses Fed. Res. nõukogu kätte.

Süsteemi liikmeksolevate pankade (member banks) reservide reguleerimiseks seadus annab Fed. Res. nõukogule suuri õigusi. Varemalt oli nõukogul õigus muuta reservide suhet vaid erakordseil krediidi ekspansioonist tekkiyail hädaseisukordadel ja ka siis Ühendriikide presidendi nõusolekul. Et vältida tulevikus krediidi ekspansioonist või kokkutõmbumisest olenevaid halvavaid tagajärge majandusele, Fed. Res. nõukogul on õigus tõsta ja alandada reservide suhet olenevalt olukorrast tingimusega, et suhtarvu ei alandataks alla seaduse kehtimahakkamisel kehtiva protsendi ja ei tõstetaks enam kui kahekordseks samast protsendist.

Tunduvalt laiendatakse Federal Reserve pankade vabadust liikmeks olevate pankade laenu andmisel. Nii võimaldab seadus anda laene igasugusel kindlustusel, mida Federal Reserve pank loeb vastuvõetavaks, tingimusel, et laenu protsendimäär ületaks vähemalt $\frac{1}{2}\%$ võrra vastava Federal Reserve panga kõrgema diskontoprotsendimäära. Juba 1932. a. võeti Federal Reserve seadusse punkt, millega lubati Fed. Reserve pankadele anda sarnase iseloomuga laene, kuid nende andmine oli mõeldud vaid hädaabinõuna ning ainult juhtudel, kui laenuvõtja pank oli kaotanud kõik teised abinõud. Mainitud seaduse punkt iganes 1935. a. Uude seadusse on seega võetud sama põhimõtte, kuid laenu ulatuses ja liberaalsemal kujul.

Seaduses on rida põhimõtteid, millised soodustavad laenu andmist liikumata varanduse kindlustusel. Nii võib anda laenu kuni 60% ulatuses liikumata varanduse väärtusest endise 50% asemel. Samuti pikendati ka laenu tähtaega 5 a-lt 10 a-le. „National” pankadel on lubatud anda laene kuni 100% ulatuses kohustusvabast kapitalist ja tagavarast või 60% ulatuses tähtajaliste deposiitide (time deposits) ja hoiusummade (savings deposit) kogusummast, olenevalt, milline summa on suurem. Varem

kehtis kapitali ja tagavarakapitali suhtes 25% ning deposiitide suhtes 50%. Ka on jäetud ära nõue, et laenu antaks vaid liikumata varanduste kindlustusel, millised asuvad samas Fed. Reserve ringkonnas, kus asub laenuandja pank või mitte kaugemal kui 100 miili laenuandja panga asukohast. Seega avaneb nendele pankadele, kelle deposiitarvest suure osa moodustavad tähtajalised deposiidid, võimalus paigutada raha mitte vaid pikaajalistesse bondidesse, vaid ka liikumata varanduste obligatsioonidesse.

Deposiidide kindlustuse suhtes seadus määrab kindlaks iga üksiku kindlustatud deposiidi ülemmääraks \$ 5000. Pangad (State banks), kelle deposiitarved 1941. a. võrduvad või ületavad \$ 1 000 000, on kohustatud 1. VII 1942 astuma Federal Reserve süsteemi liikmeks. Vastasel korral kaotavad nad õiguse deposiitide kindlustamisele. Seega muudetakse endine korraldus, mille alusel kõik „state” pangad, vaatamata suurusele, olid kohustatud astuma Federal Reserve süsteemi liikmeks 1. VII. 37. Ka antakse Federal Reserve nõukogule Washingtonis õigus tarvide korral võtta vastu liikmeks panku, kes ei vasta täiel määral ettekirjutustele, et seega võimaldada deposiitide kindlustuse jätkumist.

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return.

AKTIVA

23. oktoobril 1935. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i> kuld; rahas ja kangides	34 190 060,47 468 510,55	1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
välisraha	2 938 822,48	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	536 252,48
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Coin.</i>		3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i>		a) pangatähed liikvel	40 198 202,—
kaubavekslid	6 195 993,86	b) jooksvad arved:	
põllumajandusl.	999 351,98	valitsuse	12 570 145,12
metsatööstusl.	42 562,63	pankade	6 594 369,—
	7 237 878,47	teised	1 877 827,82
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>		4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	21 041 841,94
valitsusele	—		8 627 661,81
teistele*)	3 406 402,34		
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable</i> <i>Property and Equipment</i>	2 340 853,08		
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	24 823 930,79		
	75 403 958,18		75 403 958,18

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: }
Proportion of Reserve to Current Liabilities: } 56,59%

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laena Kr. 1 849 674,14
Includes. Ukr. 1 849 674,14 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VALISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

SAKSA.

Ülevaade Saksa majandusest 1935. a. 3. veerandil.

Review of Economic Conditions in Germany During III Quarter of 1935.

Möödunud kuudel Saksa rahvamajandus sai välismaail rohke tähelepanuosaliseks. Üheltpoolt kardeti, et riiklikest tellimistest tingitud konsolideerimata võla tõus toob kaasa suuri majanduslikke raskusi ja devalvatsiooni, teispoolt viis mõnede esimesejärgu toorainete nappus mõttele, nagu seisaks Saksa majanduselu suuremate vapustuste eel.

Tegelikult ei ole aga sündinud midagi, mille kohta võiks arvata, et sel on murrangu-line tähtsus. Saksa majanduspoliitika pidas üldjoontes kinni varemalt ülesseatud põhimõtetest. Vähesed erandid, nagu või sisse-veo suurendamine, on muutunud konjunktuuri tulemus ega tähenda põhimõtetelist kõrvalekaldumist kord omaksvõetud joonelt.

See joon on teada. Valitsus kohustus töötaolu likvideerima nelja aastaga. Seejuures pidi toodang arenema deflatsiooni läbi saavutatud madalal hinnatasemel: „enne masskonjunktuur, siis hinnakonjunktuur“. Toodangu elustajaks on riik investeerimistega, senikaua kui eramajandus ei suuda ise investeerida. Lõplik toibumine kriisist pidi sündima eramajandustasuvuse tõstmise läbi, milleks riiklik algatus pidi andma vaid otsustava tõuke.

Töötute arv langes 1,73 miljonile, s. o. pool miljonit alla 1. X 34 taseme. See madal tase saavutati mitte üksi majanduse elustamisega, vaid ka töötute rakendamisega mitmesugustele riiklikele ülesannetele.

Kriisi lõplik likvideerimine tööstuses nõuab 1929. a. toodangu taseme ületamist, sest esiteks on vahepeal kasvanud Saksa elanike arv, teiseks on teinud edusamme ka tööstuse ratsionaliseerimine, mille tagajärjel sama toodangu määr toidab nüüd vähem töölisi kui kuue aasta eest. Tööstuse tänavuses rakenduses on tehtud tasa 70% kriisikaotustest võrreldes 1929. a. Tööstuse toodang ei ole aga tõusnud ühtlaselt kõigil aladel. Üks osa Saksa tööstusest on kriisi peagu ületanud. Sellele osale on kasuks riiklikud tellimised. Teine osa on konjunktuuri tõusust jäänud

peagu puudutamata. Siia hulka kuulub pea kogu tarvitustööstus.

Rahva nominaalsissetulek on valitsuse töötaolu likvideerimise poliitika tagajärjel tõusnud tunduvalt. Eriti tugev on see tõus tööstustööliste juures, kus ta avaldub ka iga üksiku töölise nominaalpalga suurenemises töötundide arvu suurenemise tagajärjel. Samal määral ei ole aga tõusnud reaaltasu, sest pea kõikide tarbeainete hinnad on liikunud ülespoole. Hinnad on tõusnud väga mitmesugustel põhjustel. Enamasti oli süüdi mullune ikaldus, mis avaldus lihasaaduste, eriti sealihaga kalliduses ja vähesuses. Osalt on sellele mõjunud ka valmistuskulude suurenemine, eriti seal, kus aluseks on rahvusvahelistest tõusutendentsist mõjutatud importtoorainete hinnad. Et võil on kindlad hinnad, siis raskused võiturul ei avaldunud hinnatõusus, vaid saaduse väheses pakkumises. Hindade tõus pole mitte ainus reaalsissetulekut piirav tegur. Ka avalikud koormised on mõjunud samas suunas. Aasta esimesel poolel tööstusele peale pandud erimaks, n. n. „Exportförderungsumlage“, avaldub üheltpoolt puhtakasu ja tagavarakapitalide kärpimises, teisalt tarvitustoodete kallinemises neil juhtudel, kus makustatav ettevõtte püüab koormise veeretada tarvitajale. Hoolimata nominaalsissetuleku tõusust, hindab „Deutscher Volkswirt“ tööstustöölise reaaltasu tõusu ainult 2%-le.

Saksa riiklike võlakohustiste suurusest liikusid välismaail mitmesugused alarmeerivad kuuldused. Rahaminister v. Schwerin-Krosigk, kes astus viimastele vastu, tõi Saksa avalikust võlakoormisest järgmised arvud: 30. juuniks s. a. olnud riigil 18,2, maadel 3,2 kogukondadel 11,8 miljardit võlga; kogu koormis oli 33,3 miljardit 32,6 miljardi vastu 1914. a. Sest seletusest võib järeldada, et Saksa avalik võlakoormis ei ole suhteliselt kõrgem teiste suurriikide omast, pigem ümberpöörduvalt; seda pilti muudab ainult konsolideerimata võla osasuurus riigi võlas, mis ületab 50%, s. o. 9 miljardit marka. Suurem

osa konsolideerimata võlast on tekkinud töömuretsmise poliitika tagajärjel.

Kui töömuretsmise kulu viib riigi majapidamise tasakaalust välja, siis tasakaalustamine võib sündida kahel viisil: kas maksude suurendamise või laenude läbi. Majandusminister Schacht tähendas ühes hiljutises kõnes, et see olevat täitsa otstarbekuse küsimus, millist viisi valida. Saksa praeguses majanduslikus seisukorras on laenu tegemine paistnud otstarbekam.

Saksa avalike finantside jälgimine on raskendatud selle tagajärjel, et riigil pole 1. IV 35 saadik enam avalikult väljakuulutatud eelarvet. Riigi sissetulekute kohta avaldatud andmetest nähtub, et need tõusid viimastel kuudel 10%. See muudugi kergendab valitsusele töömuretsmise poliitika finantseerimist eelarve kaudu. Fundeerimata võlakoormise konsolideerimise lootused põhinevad seevastu laenuturul, kust riik on tänavu võtnud 1,75 miljardit marka. Riigi suurem konsolideerimisaen tehti augustis-septembris, kusjuures hoiukassad võtsid üle 500 miljonit 23 aastaks à 4,5%. Sama osa paigutati pankade konsortsiumi kaudu esmakordselt lahtisele turule, kus ta mahutamise tänu likviidse raha rohkusele ei tekitanud erilisi raskusi.

Viljaturg Saksas. — Crop Market in Germany.

Statistilisel andmeil kujuneb viljasaak Saksas käesoleval aastal järgmiseks (milj. tn):

	Eelhindamine 1935. a. — Estimates for 1935		Lõplik saak — Actual Production	
	sept. algul Begin. of Sept.	aug. algul Begin. of Aug.	1934	1929—1934
talverukis — Winter rye . . .	7,46	7,76	7,52	7,78
suirukis — Summer rye . . .	0,09	0,09	0,09	0,09
talvenisu — Winter wheat . . .	4,28	4,25	3,95	3,90
suinisu — Summer wheat . . .	0,39	0,41	0,58	0,52
okasnisu — Awne'd wheat . . .	0,12	0,12	0,14	0,14
leivavilja kokku — Total food crop	12,34	12,63	12,28	12,43
talyooder — Winter barley . . .	1,00	0,98	0,69	0,57
suiooder — Summer barley . . .	2,36	2,41	2,52	2,59
kaer — Oats	5,37	5,39	5,45	6,38
segavilja — Mixed crop	0,95	—	0,68	0,65
vili kokku — Total crop	22,02	—	21,62	22,62

Eeltoodud andmetel viljasaak Saksas on käesoleval aastal suurem kui möödunud aastal. Pealeselle on veel tagavaru ca 1,3 milj.

Laenu tung on praegu reserveeritud esi-joones riigile, et võimaldada lühiajalise krediidi konsolideerimist. Kas riiklik investeerimistegevus lähemal ajal asendatakse erainvesteerimistega, mis on leib peamiselt rahvusvahelisest konjunktuurist ja ekspordivõimaluste tõusust. Saksa tänavune väliskaubanduse bilanss näitab väheldast paranemist. Eriti tuleb märkida väliskaubanduse aktiivsust viimastel kuudel (juulis + 23,5 miljonit, augustis + 50,0 miljonit marka) mulluse passiivsuse asemel. Lähiküük näitab seejuures vaevalt märgatavat tõusu. Import on mullusega võrreldes pisut langenud, eksport veidi suuremal määral tõusnud. Suuremate järelduste tegemiseks ei paku andmestik küllaldast materjali.

Kuna eksport, konjunktuuri elustamise tähtsam abinõu, ei ole ikka veel pääsenud stagnatsioonist, siis pääsesid eriti ühenduses belga devalveerimisega vallale kuuludused vääringupoliitilistest sammudest ekspordi soodustamiseks. Need kuuludused lükati Nürnbergi kongressil energiliselt ümber, nii et nüüdki ei ole põhjust sel alal oodata otustavaid muutusi enne vääringute rahvusvahelist stabiliseerimist.

tn. Kui veel arvestada loomade, eriti sigade arvu vähenemist umbes 2,5 milj. tüki võrra, võib oletada, et Saksa peaks tulema läbi oma viljaga kuni järgmise põllumajandusaasta alguseni, s. o. kuni 1. VIII 1936.

Ühenduses sellega on märgata teatavat lõdvenemist valitsuse kontrolli alal viljaturul. Vilja sunduslik turuletoomine jääb küll kehtima endiselt, samuti ka valitsuse poolt kindlate hindade määramine. Seevastu viljamüük loomatoiduks vabaneb valitsuse kontrolli alt ning võimaldatakse ka ülejäänud leivavilja müümist loomatoiduks. Samuti kaotatakse osaliselt eeskirjad veskitele. On aga oodata teatavaid eeskirju jahusortide kohta.

Kui leivavilja turul seisukord on võrdlemisi hea, siis loomatoiduga on asi halvem. Seejärel pannakse erilist rõhku odramüügi korraldusele, kuna Saksa seaduste järgi oder on loomatoit. Eriliselt püütakse hoida kind-

lal tasemel odrahinda, sest tööstuse tarviduse tagajärjel see kipub tõusma. Kuid ka siin on märgata teatavaid kergendusi, nimelt tööstus võib osta otri erilise loata kuni 60%

möödunud aasta tarvidusest. Tekib aga vajadus suurema koguse järgi, on eriline luba vajalik, mille annab välja „Getreidewirtschaftsverband“.

LEEDU.

Leedu viljaeksport. — *Lithuanian Crop Exports.*

Läinud aasta viljasaagi kokkuost algas augustis ja lõppes tänavu 10. aprillil. Selle aja jooksul osteti kokku ja eksporditi välismaale: 1 013 553 tsentnerit rukist, 511 273 tsentnerit nisu, 159 997 tsentnerit otri ja 171 746 tsentnerit kaeru. Kogu selle vilja eest saadi välismaalt 11 301 160 litti. Keskmiselt saadi: rukki tsentnerist (50 kg.) Lit. 5,97, nisu — Lit. 5,95, odra — Lit. 6,97 ja kaera — Lit. 6,35. Põllumeestele aga maksti sellest viljast 15 024 175 litti, kusjuures keskmiselt põllumees sai rukki tsentnerist Lit. 7,75, nisu — Lit. 9,25, odra — Lit. 7,35 ja kaera — Lit. 6,70. Seega hinnavahe 3 723 015 litti, mis kaeti riigikassast. Pealeselle moodustasid vilja kokkuostu- ja elevaatoritesse toomise kulud 2 210 589 litti ja müügikulud (vedu raudteel Klaipeda sadamasse ja sealt laevadega välismaale) — 2 747 440 litti. Nii maksti 1934. a. viljasaagi realiseerimisel üldse riigikassast juurde 8 681 044 litti.

Peale eeltähendatud viljakoguse realiseerimist arvati, et 1934. a. ülejäägid ei ole enam suured ja neid võtab vastu siseturg. Hiljem aga selgus, et need ülejäägid on siiski suuremad siseturunõudmisest, mistõttu teravilja hinnad hakkasid langema tugevasti. Kohati maksti vabaturul rukki tsentnerist vaid 3,5—4 litti. Seepärast alustati 16-st juulist uuesti vilja kokkuostu, kuid juba madalamate hindadega: rukki tsentnerist maksti 6 litti, nisu — 6,5 litti, odra — 6 litti ja kaera — 5,5 litti. Nende hindadega osteti kokku võrdlemisi vähe vilja ning kulude arvestamine sünnib koos 1935. a. viljasaagi realiseerimisega. Nagu eeltoodud andmetest näha, on kõige rohkem Leedust eksporditud rukist, kuna nisueksport ulatab ainult pooleni sellest. Ka tänavuse viljasaagi realiseerimisel on loota umbes sama vahetorka.

Kuigi tänavu määrati kokkuostuks valitsuse poolt madalamad hinnad, võrreldes 1934. aastaga, kuid pidades silmas rukki madalaid hindu arvatakse, et riigikassal tuleb ka tä-

navuse viljasaagi realiseerimisel maksta juurde umbes 8 milj. litti.

Kuna ühenduses teravilja ekspordi suurenemisega juurdemaksud valitsusel hakkavad käima ülejõu, anti välja hiljuti „Teravilja ekspordi toetamise seadus“, millega asutatakse vilja ekspordi fond. Selle fondi moodustavad: 1) maksud nisujahult, mis läheb siseturu tarviduseks, ja 2) riigikassa poolt määratavad summad. Välismaale veetav nisujahu on sellest maksust vaba. Viljaeksporti fondi korraldamine jääb rahaministri kätte, kelle korraldusel makstakse sellest fondist toetust vilja ja jahu ekspordijaile. Maksustamise alla kuulub ainult veskites valtsidel valmistatud nisujahu, mille tarvita- jad on peamiselt linnaelanikud, kes seega sunnitakse osaliselt toetama viljaeksporti.

Kogutud andmetel valmistati 1934. a. valtsidega veskites (arvult 253) umbes 70 milj. kg. nisujahu, millest üle 90% tarvitasid linnaelanikud. Igalt kg nisujahult hakatakse võtma 7 Leedu centi teravilja ekspordi fondi heaks, mis annaks aastas umbes 5 milj. litti. Enne tähendatud maksu tasumist riigikassale ei tohi ükski veski (valtsidega) lasta välja nisujahu, kusjuures selle tasumise üle valvavad veskites alatised maksu- või aktsiisiametnikud. Samuti tuleb nõutada rahaministri luba uute valtsidega veskite asutamiseks või olemasolevate laiendamiseks. Praegu olevat Leedus 253 valtsidega veskit ja 1 800 taluveskit, kusjuures veskitesse on üldse investeeritud umbes 60 milj. litti. Kuna veskite arv Leedus on kasvanud õige suureks, ei ole nende võimed täielikult kasutatavad, mille tõttu nad majanduslikult raskest seisukorras.

Kuna ajakirjanduses ja põllumeeste koosolekutel on korduvalt puudutatud viljamonopoli küsimust, siis tähendatakse ametlikult, et Leedus ei ole see võimalik, sest tööstus on väike, linnaelanike arv vaevalt 350 tuh., arvates juurde ka alevid, kus 2000 elanikku, kuna vilja ülejäägid suured, mida valitsus ei suuda realiseerida. Nii jääb vilja kokkuos-

tul endine kord: põllumajanduslike ühisuste liit „Lietukis“ ostab valitsuse ülesandel ja valitsuse poolt kindlaksmääratud hindadega niipalju vilja kokku, kui võrd ta suudab eks-

portida, saades riigikassast toetust. Igatahes peetakse siin „teravilja ekspordi toetamise seadusega“ kehtimapanud süsteemi sündsaimaks Leedu majanduslikes oludes.

Võihindade tõstmine Leedus. — *Butter Prices in Lithuania Raised.*

Ühenduses võihindade tõusuga maailmaturul, tõstis Leedu valitsus ühistegelikele meiereidele makstavaid võihindu 25 cendi võrra kg-lt: 14. okt. makstakse I-st sordi või kg-st

Lit 2,75 (oli Lit. 2,50), II-st sordist Lit. 2,60 (oli Lit. 2,35) ja III-st sordist Lit. 2,45 (oli Lit. 2,20).

Munahindade tõstmine ja munade eksport Leedust.

Egg Export and Raising of Egg Prices in Lithuania.

21-st oktoobrist maksab „Pienocentras“ kooperatiividele I-st sordi munade kg-st 1,60 litti, kusjuures kooperatiivid on kohustatud maksma põllumeestele 1,40 litti kg-st (senini said põllumehed 1,10 litti).

Tänavu esimese 9 kuu jooksul veeti välja Leedust mune 24 566 040 tk. läinud aastal sama aja — 14 101 920 tk. vastu. Sellest on

läinud Inglise — 64%, Tšehhoslovakkiasse — 29,1%, Šveitsi — 6,8%, Saksaa, Läti ja mujale — 0,1%. Parimat hinda saavat Leedu praegu Šveitsis ja Inglise.

„Pienocentrasi“ arvates juurdemaksud munade ekspordile tänavu tõusvat 250 000 litini.

SOOME. Loodetav põllusaak Soomes. — *Estimated Production of Field Crops in Finland.*

Käesoleva aasta 15. septembriks arvestati põllusaaki umbes 3488 milj. sü-le eelmise aasta 3740 milj. sü vastu. Saagi väärtust hinnati siis 4607 milj. Smk. eelmise aasta 5273 milj. Smk. vastu. Loodetav saak 15. septembriks:

	1935	1934
sügisisu	40,0 milj. kg	41,1 milj. kg
kevadnisu	49,3 " "	48,1 " "
rukist	342,0 " "	394,8 " "
otra	185,5 " "	208,6 " "
kaera	658,0 " "	776,8 " "
kartulit	1163,0 " "	1139,4 " "
loomanaarist	835,4 " "	474,2 " "
teisi juurvilju	835,4 " "	295,8 " "
põldheina	3465,0 " "	3070,9 " "
aasheina	290,0 " "	268,0 " "

Hindamistabeli järgi (5 on keskmine) hinnati (sulgudes eelmise aasta hinnang) sügisnisusaaki 5,5 (5,2), kevadnisu 5,2 (5,8), rukist 5,3 (5,9), otra 4,8 (6), kaera 4,7 (6,2), segavilja 4,9, kartulit 5,8 (5,1), juurvilju 5,0 (5,7), põldheina 5,9 (5,2) ja aasheina 5,4 (4,6). Seejuures märgiti, et väärtuselt on vilja palju kannatanud ebasoodsate ilmade tõttu, mis, näit., suure idanemise tõttu nisus ja rukkis vähendas saagi väärtust 15—20%.

Samasuguseid olukordi on konstateeritud peagu kõikide viljaliikide suhtes, kus saagi väärtus halvenenud kas vihmade, suure idanemise, mitte küllaladase küpsemise, hallade jne. tõttu.

22. oktoobriks koostatud aruande järgi vähendasid Põllumajanduse valitsuse arvestuste järgi vähepeal ebasoodsad ilmad veelgi vilja saagi kogust ja väärtust. Arvatud välja sügisnisu, kartul, juurviljad ja hein, on saak väiksem kui eelmisel aastal. Kevadvilli, eeskätt kaer on paljudes kohtades veel koristamata. Samuti ei ole ebasoodsate ilmade tõttu igalpool veel jõutud koristada kartuleid. Hindamistabeli järgi arvestatakse võrreldes septembriga järgmisi muutusi: sügisnisu alal vähenemist 5,5-st 5,3, rukki suhtes vähenemist 5,3-st 5,1-le, kevadnisu 5,2-st 4,9-le, otra 4,8-st 4,6-le, kaerast 4,7-st 4,4-le, kartulisaaik on hinnangus endine 5,8, juurviljade hinnang on paranenud 5-lt 5,1-le, põldheina uus hinnang näitab 6, ja aashein 5,4 eelmiste hinnangute 5,9 ja 5,4 asemel. Vastavalt sellele tuleb lugeda vähenenuks ka saagi kogust. Lõplikke kokkuvõtteid saadava vilja koguse kohta praegu veel ei ole.